



Uitspraak Hoge Raad kan leiden tot financieel voordeel gemeenten

Dijkverschuiving Wilnis: wie betaalt de schade?

Martin Heijtel, Gemeente De Ronde Venen; Gemeentelijk Platform Kabels & Leidingen

Gemeenten worden regelmatig geconfronteerd met hoge kosten voor het verleggen van kabels en leidingen bij de reconstructies van wegen. Nutsbedrijven dienen voor die werkzaamheden een rekening in, ook al zijn de leidingen en kabels afgeschreven en aan vervanging toe. Onterecht, vond gemeente De Ronde Venen - en werd hierin door de Hoge Raad in het gelijk gesteld.

>> In de nacht van 25 op 26 augustus 2003 verschoof in Wilnis (gemeente De Ronde Venen) een deel van de dijk langs de Ringvaart en ontstond een bres van circa zestig meter. Door het gat stroomden grote hoeveelheden water de lager gelegen woonwijken in en kregen zo'n dertienhonderd woningen te maken met grote wateroverlast en waterschade. De schade aan de kant van de Ringvaart waar de dijk niet was verschoven, het zogenaamde Bovenland, was nog omvangrijker. Doordat het water uit de Ringvaart naar het lager gelegen gebied liep, viel de waterdruk op het Bovenland weg en ontstonden er op een groot aantal plaatsen verzakkingen. Ook stortte de wallenkant over vele tientallen meters volledig in en werd de openbare ruimte totaal vernield. Driehonderd woningen raakten in meer of mindere mate ernstig beschadigd omdat fundamenteen verzakten en tientallen woonboten kwamen scheef te liggen omdat de Ringvaart was drooggefallen. Voor bewoners, bedrijven en gemeente waren de gevolgen van de dijkverschuiving, die zich in enkele seconden had voltrokken groot, zowel emotioneel als materieel.

In samenspraak met nutsbedrijven en het waterschap is de materiële schade snel hersteld. De financiële afwikkeling is echter, bijna tien jaar na de dijkverschuiving, nog steeds niet afgehandeld. De gemeente heeft zowel de opstelling van het waterschap als die van nutsbedrijven als teleurstellend ervaren.

De Ronde Venen voert sinds 2003 een juridische strijd met het hoogheemraadschap over de vraag wie de schade van de dijkverschuiving moet betalen. De gemeente heeft het waterschap, als eigenaar van de dijk, aansprakelijk gesteld voor de schade. De juridische procedure bevindt zich, na een aantal uitspraken en hoger beroep, in de eindfase. Rond de zomer wordt een uitspraak verwacht.

Schadeafwikkeling met nutsbedrijven

Ook met de nutsbedrijven is een lange juridische strijd gevoerd over de schadeafwikkeling. Nutsbedrijven stelden zich op het standpunt dat sprake was van een 'reconstructie', waardoor de in het verleden tussen gemeente en nutsbedrijven gesloten nadeelcompensatieregeling voor verleggingen (hier verder aangeduid als verlegregelingen) van toepassing zou zijn. Dit betekent dat een groot deel van de kosten om de nutsvoorzieningen te herstellen voor rekening van de gemeente zouden komen. De reactie van de nutsbedrijven was voor de gemeente aanleiding om alle regelingen tussen De Ronde Venen en de nutsbedrijven kritisch onder de loep te nemen, te bezien of deze regelingen nog wel van deze tijd waren en of er mogelijkheden waren om de afspraken met de nutsbedrijven via een publiekrechtelijke verordening te gaan regelen.

Op basis van dit onderzoek heeft De Ronde Venen besloten alle in het verleden met de nutsbedrijven gesloten verlegregelingen in 2006 op te zeggen en daarvoor in de plaats een publiekrechtelijke verordening vast te stellen. In deze verordening zijn de voorwaarden bij de aanleg, instandhouding en opruiming van kabels en leidingen in gemeentegrond opgenomen. Onderdeel van de verordening is een publiekrechtelijke nadeelcompensatieregeling voor het geval een nutsbedrijf, als gevolg van een gemeentelijk besluit tot het verleggen van leidingen, schade lijdt die niet tot het normale bedrijfsrisico behoort.

Waarom een leidingenverordening?

De oude verlegregelingen dateerden uit de periode dat nutsbedrijven publiekrechtelijke lichamen waren. De regelingen hielden in dat

GPKL bepleit landelijke nadeelcompensatieregeling voor verleggingen, met gedoogplicht

Op basis van het beschreven arrest van de Hoge Raad zal het voor gemeenten gemakkelijker worden om bestaande overeenkomsten zonder einddatum of opzegmogelijkheden eenzijdig te beëindigen en te vervangen door een publiekrechtelijke verordening.

GPKL bestudeert de gevolgen van dit arrest en ontwikkelt een strategische visie voor mogelijke vervolgacties.

GPKL pleit voor een uniforme, landelijke verlegregeling met hantering van de gedoogplicht zoals in de Telecomwet ('liggen om niet - verleggen om niet'). Niet alleen de uitspraak van de Hoge Raad geeft daartoe aanleiding: ook de verwachte afschaffing van de precario op ondergrondse Infra doet dat.

De VNG steunt het initiatief van het GPKL.

De Ronde Venen altijd de volledige kosten voor het verleggen van de gasleidingen moest betalen en vijftig procent van de kosten voor het verleggen van elektriciteitskabels. Deze afspraken pasten volgens de gemeente echter niet meer in de geliberaliseerde energiemarkt waarin nutsbedrijven zich steeds vaker manifesteren als puur commerciële bedrijven.

Ook constateerde De Ronde Venen, in tegenstelling tot de telecomwetgeving waarbij als uitgangspunt geldt 'liggen om niet, is verleggen om niet', dat er in de gewijzigde wetgeving geen bepalingen zijn opgenomen over het liggen en verleggen van kabels en leidingen. De Ronde Venen was van mening dat alle spelers op de energiemarkt op gelijke wijze moeten worden behandeld en vindt het dan ook ongewenst dat de 'oude' nutsbedrijven, via de verlegregelingen, een bevoorrechte positie op de energiemarkt hebben. Daarbij speelde ook mee, dat de verlegregelingen voor wat betreft nadeelcompensatie niet meer overeenkwamen met de in de praktijk algemeen geaccepteerde en gebruikelijke regelingen. Een publiekrechtelijke verordening bood voor al deze zaken een oplossing.

Nutsbedrijven naar de rechter

Gemeenten lopen bij reconstructies van wegen en straten tegen hoge kosten aan omdat ze vaak ook de kosten van het verleggen van nutsleidingen moeten betalen, ook in situaties waarin sprake is van oude en dus afgeschreven leidingnetten. De aanpak van De Ronde Venen betekent dat deze kosten voortaan eerder voor rekening van de nutsbedrijven komen en dat deze verlegkosten niet meer voor een groot deel automatisch door de gemeente betaald worden.

De nutsbedrijven konden zich niet vinden in het besluit van De Ronde Venen en hebben de opzeggingen aangevochten bij de rechter. De rechtsvraag daarbij betrof de opzegbaarheid van de oude verlegregelingen en daarmee de mogelijkheid om tot opzegging van een duurovereenkomst voor onbepaalde tijd te komen, wanneer de overeenkomst zelf daarin niet voorziet. Uiteindelijk heeft dit geleid tot een uitspraak van de Hoge Raad¹ op 28 oktober 2011. Hierin is De Ronde Venen volledig in het gelijk gesteld. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat de oude privaatrechtelijke verlegregelingen niet meer van toepassing zijn en dat een eventuele financiële compensatie kan plaatsvinden via de door de gemeente vastgestelde verordening. Bij het bepalen van de hoogte van de vergoeding speelt, naast de leeftijd van de leidingen, ook een belangrijke rol in hoeverre het verleggen van de leidingen te voorzien was. De uitspraak betekent concreet dat de kosten van het verleggen van kabels en leidingen na vijftien jaar volledig door de nutsbedrijven moeten worden betaald.

Gevolgen voor andere gemeenten

Hoewel de situatie in De Ronde Venen niet zonder meer te kopiëren is voor alle gemeenten, biedt de uitspraak ook voor hen mogelijkheden om de afspraken met nutsbedrijven te moderniseren. Voor gemeenten kan dit dan tot een aanmerkelijk financieel voordeel leiden bij reconstructies. <<

Websites

www.derondevenen.nl

www.gpkl.nl

1. LJN: BQ9854, Hoge Raad, 10/00299